

4. İşler, E. (2006). İmam Hatip Liseleri ve Anadolu İmam Hatip Liseleri Arapça Dersi Öğretim Programı. Ankara.

5. Terrell, T. (1977). A Natural Approach to Second Language Acquisition and Learning. Modern Language Journal LXI: 325 – 337. TESOL Quarterly, 10, No 2, June 1976: 157 – 168.

6. Prator, H. ve M. Celce-Murcia (1989). Teaching English as a second or foreign language / An Outline of Language Teaching Approaches. USA: Newbury House Publishers.

7. Richards & Rodgers. (1986). Approaches and Methods in Language Teaching. Cambridge University Press.

8. Newton, A. (1989). Teaching English as a second or foreign language / Current Trends in Language Teaching. USA: Newbury House Publishers.

Abstract:

From the past to up to now . Different methods were used in language teaching. We searched with these methods on speaking skill how much it is given weigh to. To sum up ,It can't be thought that it is impossible to be successful in language teaching as expected if speaking skill is ignored.

Түйін:

Бұрынғы кезден осы уақытқа дейін тіл үйретудің түрлі әдіс-тәсілдері қолданылып келеді. Бұл мақалада тілдік қарым-қатынастың тиімді жолдары қарастырылып, тіл үйретуде сөйлеу әрекетіне баса назар аударылмаса, тілді жеткілікті дәрежеде меңгерте алмайды.

Hakan BAĞIRTKAN

Süleyman Demirel Üniversitesi, Filoloji Fakültesi, Yüksek Lisans Öğrencisi

YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE GÖRSEL VE İŞİTSEL ARAÇLARIN ETKİLİLİĞİ

Yazılı eserlerde, millet olarak Türkçe öğretme isteğimizi ilk olarak Kaşgarlı Mahmut'un kaleme aldığı "Divan-ı Lügat-it Türk"te görüyoruz. Bu eser, Araplara Türkçe'yi öğretme isteğinin bir ürünüdür. Yine Ali Şir Nevai'nin kaleme aldığı "Muhakemet-ül Lügatayn" adlı eserde de Türkçe'nin Arapça ve Farsça'dan üstün bir dil olduğunun ve Türkçe'nin öğrenilmesi ve öğretilmesi gerektiğinin anlatıldığını görüyoruz [1; 19-36].

Türkçe öğretimi konusunda gerçek anlamda ilk girişimler Tanzimat'tan sonra başlamıştır.

Kahraman ise; "bilinçli Türkçe öğretimi, hiç kuşku yok ki 20. Yüzyılda başlamıştır. Özellikle Yeni lisan hareketi Türkçülük ve Milliyetçilik akımı, Türkçe öğretimi konusuna önemli katkılar yaptığını görüyoruz" demektedir [2; 16].

Türkçe öğretimi konusunda son yıllarda oldukça güzel gelişmeler yaşanmaktadır. Bu sahada ciddi araştırma ve incelemeler yapılmakta ve bilimsel veriler ortaya çıkmaktadır.

Ders dışında, Türkçenin günlük hayatta sıklıkla kullanılmadığı ortamlarda sunulan Türkçe öğretiminde (Amerika ve Avrupa ülkeleri gibi), öğrenim ortamının ve ders malzemelerinin daha iletişim odaklı bir hale getirilmesi Türkçe öğretimini dilbilgisi ve öğretmen-merkezli bir yaklaşımdan çıkarıp, öğrencilerin dilin yapısını, dil becerilerinin içinde ve farklı konular çerçevesinde görerek Türkçeyi daha etkin ve anlamlı ortamlarda öğrenmelerine olanak verecektir.

Konumuza gelince, geçmiş asırlarda dil, ifa ettiği görev nazara alınmadan klâsik manada bir ders olarak okutulurdu. Öğretmen telkin yöntemiyle ders verir, öğrencilere kelime ve kuru tabirler ezberletir ve bol miktarda metin okuturdu. Ders müfredatı, yöntem ve amacın bir ilkesi yoktu. Talebinin başarısı çok kelime, terkip ve kurallar bilmekle ölçülürdü.

Daha sonra çağdaş eğitim, yabancı dil öğretimine yeni bir anlayış getirdi: Dil hayatın bir parçası ve bir ihtiyacı olarak ele alındı. Amaçlar ve amaçlara bağlı olarak da yöntemler değişti. Dilbilim ve ruhbilimin sunduğu veriler esas alınarak yeni düzenlemelere gidildi. Yabancı dil öğretiminde temel ve genel ilkeler belirlendi.

Günümüzde, sınıf içi yabancı dil öğretiminde yeni ilke ve yöntemlerle başarı elde edildi. İşte bu başarıyı elde etmeyi sağlayan tekniklerinden biri de görsel ve işitsel teknikleri kullanarak yabancı dil öğretmektir.

Özellikle yabancı dil öğreniminde görme ve işitme duyularını kullanabilmek çok önemlidir. Görsel ve işitsel teknikleri kullanmak dil öğretimini ve öğrenimini kolay ve zevkli bir hale getirilebilir. Günümüzde de teknolojinin de büyük bir hızla gelişmesiyle her alanda değişmelerin olduğu gibi yabancı dil öğretiminde de yenilikler kaçınılmaz olmuştur, görsel ve işitsel teknikleri kullanmak büyük bir ihtiyaç haline gelmiştir. Özellikle bu teknik yabancı dil öğreniminde öğrencilere büyük bir kolaylık sağlayacaktır.

Yabancı Dil Ders Malzemesi.

Araç: Daha çok mekanik nitelikteki yardımcı olup; gereci sunmada vazgeçilmez öğedir. Örnek: Tepegöz, bilgisayar, televizyon vb.

Gereç: Daha çok yazılı basılı nitelikteki yardımcı olup, aracın vazgeçilmez ögesidir. Örnek: Tepegöz asetatı, bilgisayar ve televizyon programları.

Araç-gereç: Öğretme, öğrenme etkinliklerinde kullandığımız yardımcı kaynaklar araç-gereç ikilisinden oluşur.

Alkana göre; "Araç, öğrencinin öğrenmesi, öğretmenin etkin bir öğretme sayabilmesi için özel olarak hazırlanmış öğretme öğrenme yardımcılarıdır; gereç ise, daha çok basılı ve yazılı öğrenme ortamıdır. Sözelimi bilgisayar bir araç (hardware), fakat bilgisayar programı (software) ise bir gereçtir. Sınıf içinde yer

alan karatahta, tebeşir, silgi birer araç; ancak ders kitabı, dergi yazılı ve basılı olduğu için birer gereçtir” diyerek tanımlar [3; 6].

Demirel ise; araçlara dayalı olarak yapılan öğretimin yararları aşağıdaki gibi sıralar:

1. Öğrencilerin güdüleme düzeyleri artar.
2. Öğrenmeyi somutlaştırır.
3. Öğretme-Öğrenme sürecine çeşitlilik ve değişiklik katar.
4. Söz salatasını (verbalizm) önler yani sözden ekonomi sağlar ve zamanı daha iyi değerlendirmeyi sağlar.
5. Öğrenilecek konular üzerinde daha etkili alıştırma ve pratik yapmayı sağlar [4].

Bu açıklamalardan yola çıkarak araçlara dayalı eğitimin ne denli önemli olduğunu görmekteyiz.

Araç-gereçler 3 gruptan oluşmaktadır:

Görsel Araç-Gereçler: Sadece görme duyusuna hitap ederler. Ör: Tepegöz, slayt projeksiyon makinası v.b. (Her türlü basılı-yazılı gereçler, hareketsiz resimler, afişler, slaytlar, film şeritleri görsel gereçlerdir).

İşitsel Araçlar-Gereçler: Sadece işitme duyusuna hitap ederler. Ör: Radyo, teyp vb.

Görsel – İşitsel Araç-Gereçler: Hem görme, hem de işitme duyusuna hitap ederler. Ör: Bilgisayar, televizyon v.b.

Öğrencide istendik davranışların geliştirilmesi için görsel ve işitsel yöntemlerin birlikte kullanılması gerekir. Bu faaliyete aynı zamanda gösteri yöntemi denir.

Güngördü; “Öğretimde Görsellik ve Görsel Araçlarda Bulunması Gereken Özellikler” adlı makalesinde, “Herhangi bir konun gösteriminin materyali olduğu ve bunun nasıl yapılacağı öğrencilerin önünde gösterilmek suretiyle öğretilmesi esasına dayanır. Fizikî, beşerî ve ekonomik coğrafya olayları ile ilgili kavramları öğretme bu yöntem sayesinde gerçekleşir. Bu faaliyet ise araç ve gereç yardımıyla sağlanır. Konulardaki haritalar, şekiller, fotoğraflar, tablolar öğretimde öğrenmeyi araç ve gereç yardımıyla anlaşılır hâle sokar” der. [5]

Yabancı dil öğretiminde konunun ve dilin öğrenimi aynı anda gerçekleşmesi amaçlandığı için anlamayı sağlamak ve öğrenmeyi pekiştirmek için öğretmen birçok teknik kullanabilir. Görsel ve işitsel malzemeler bunların başında gelir.

Yabancı Dil Öğretiminde Görsel ve İşitsel Araçların Etkiliği

Tarcan’a göre; Bazı öğrenciler kelimeleri alt alta dizip ezberlemeye çalışır. Sonra bu verimli olmayınca bunu bırakıp cümle yada kalıp-deyim ezberlemeye kalkanlar olur. Bu çabalardan verimli sonuç alamayan öğrencilerden bazıları bıyıp boş verirler [6; 6]. Bu nedenle yabancı dil öğretiminde görsel ve işitsel araçları kullanarak, öğrencilerin dikkatini çekip yabancı dil öğretimini zevkle hale getirmek gerekmektedir.

Eğitimde görsel-işitsel araçlar bir yandan öğretmenler tarafından kullanılması gereken materyalleri zenginleştirirken, diğer yandan da öğretmenlerin çalışmalarını kolaylaştırmaktadır. Ayrıca bu araçlar, öğrencilerin derslere olan ilgisini arttırarak, bilginin kalıcılığını ve yaşama uygulanabilirliğini sağlamaktadır.

Prof. Dr. Demirel; "Yabancı dil öğretiminde görsel ve işitsel araçlar, öğretimin daha etkili olmasını sağlamakta, öğrenci ilgisini derse çekmekte, verbalizmi azaltmakta ve sınıf içinde doğal ortamın oluşmasına yardımcı olmaktadır. Görsel araçlar, öğretilen sözcüklerin, kavramların ve cümle yapılarının daha kolay anlaşılmasına yardımcı olmaktadır. Bir resim bin sözcük değerinde olduğu gerçeği özellikle yabancı dil öğretim uygulamalarında daha çok görülmektedir. İşitsel araçlar da doğru dil alışkanlıklarının kazanılmasında ve tekrar alıştırmalarının yapılmasında etkili olmaktadır" der [7; 30].

Barthes, 1984'den akt. Tarcan; Harflerin dolayısıyla yazının şifresinin çözülüp gösterilenlere ulaşmak büyük bir çaba ve zaman gerektirir. En önemlisi yazı göstergelerini çözebilmek, onları okuyup anlamlandırabilmek genellikle formel bir eğitim sonucunda gerçekleşir. Ama resimleri okuyup anlam verebilmek bu tür bir eğitimi gerektirmez. Roland Barthes yazıyı okuyabilmenin teknik bir öğrenimin, resimleri okuyabilmenin ise kültürel bir öğrenmenin sonucu olduğu belirtilir [6; 64] diyerek görselliğin önemi üzerinde durmuştur.

Saydı ise; "Öğrenci anlamaya çalıştığı sözcüğü eğer anlamışsa, zihninde o sözcüğü temsil eden imge (resim) hemen oluşur. Öğrenci, bir kelimeye bakarken, anlamını anında kafasında tasarlar; çünkü kelime, ona, kafasında otomatik olarak bir fikir verir. Böylece, öğrenci, kelimeye ait görsel nitelik ya da özellikleri (kelimenin uzunluğu veya ilk harfi gibi) kullanır. Öğretmen sözü edilen kelimeleri otomatik olarak tanımayı, görsel sözcük dağarcığının oluşturmasını kolaylaştırmak için öğrencilerini yetiştirebilir. Öğrencinin, daha önceden görsel bir sözcük dağarcığına sahip olduğunu düşünülerek, bildikleri kelimeleri ayrıştırmasını; buna bağlı olarak, aynı kelimeleri farklı metinlerde, farklı şekillerde tanımasını sağlar" der [8; 35].

Yazılı ifadelerin yetersiz kaldığı durumlarda öğrencilerin algılamakta güçlük çektikleri durumları, olayları, mekanları daha anlaşılır kılan yazılı anlatımı açıklayan anlaşılmasını kolaylaştıran resim, grafik, vb. görsel göstergeler. Sherlock Holmesda cinayetin işlendiği evde katilin ve öldüren kişinin uyuduğu odaları, katilin cinayetini hangi koridorları kullanarak işlendiğini anlatan bir bölümde yazar metne cinayet mahallinin bir şemasını ekleyerek daha kolay anlaşılmasını sağlar. Metindeki ifadeden okuyucu, Julia ve Dr. Raylot'un içinde oturdukları evin durumunu tam olarak tasarlamakta güçlük çektiği için orda geçen olayı anlamayabilir, bu tür bir çizgisel tasarım yazılı ifadelerin daha kolay anlaşılmasını sağlar. Bu tür resim ve grafikler üst dil işlevi görerek metnin anlaşılmasına katkıda bulunurlar [6; 67-68].

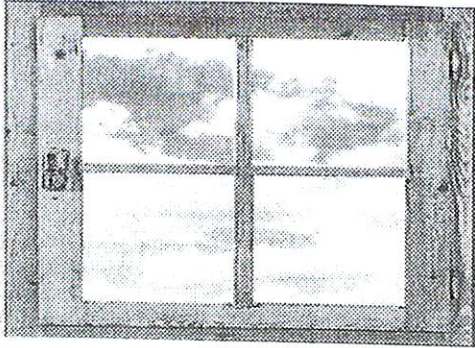
Adam iki evin arasında duruyor.

Şekil 1. The man stood between two houses (Tarcan, 2004:67-68).

Görsel araçlar, sizin bilgiyi organize ederek anlamanıza yardımcı oldukları gibi, aynı zamanda bilgiyi daha düzenli duruma getirip hatırlamanızı da kolaylaştıracaktır. Siz bilgiyi düzenlerken kendi sisteminizi kullanacağınızdan, bilgiyi kavrama ve bilgiye hakim olma gücünüz artacaktır [9; 95].

Eğitimde görsel ve işitsel araçlar öğrenmenin kalıcı izli olmasını sağlama açısından çok önemli görülmektedir. Bir öğretme etkinliği ne kadar çok duyu organına hitap ederse öğrenmede o kadar çok kalıcı olur, unutmada geç olmaktadır.

Yabancı dildeki kelimelerin unutulmasını engellemenin bir yolunu da Tarcan; onları aşağıdaki gibi şekillerle birlikte ifade etmektedir, diyerek açıklık getirmektedir.

Şekil2. Pencere

Yani işitsel, görsel, duyuşsal vb. girdi miktarı arttıkça ve bu girdilerin algılanma ve kavranma aşamalarında bireylerdeki dilsel yetilerin düzeyleri, kalitesi yükseldikçe üretimin niteliği ve niceliği yükselir [6; 11-12].

Yukarıdaki bilim adamlarının açıklamalarından da yola çıkarak özellikle yabancı dil eğitiminde görsel ve işitsel araçların etkililiğini ve teknolojinin hızla

gelişmekte olduğu bu asırda görsel ve işitsel araçlarında gelişip özellikle yabancı dil eğitiminde kullanılması gerektiğini görmekteyiz.

SONUÇ:

Her türlü ders araç-gerecinin öğrenmeyi olumlu yönde etkilediği bir gerçektir. Öğretmenlerin ders kitabı dışında bu araç-gereçleri kullanmaları özellikle günümüzde büyük öneme sahiptir. Eğitim faaliyetlerinin üretici, yaratıcı, değiştirici, geliştirici ve eleştirici beyinler ortaya çıkarması eğitim ortamlarının sürekli bir şekilde çeşitli araç-gereçlerle desteklenmesine bağlıdır.

Eğitim ve bilimin gelişmesinde en önemli rolü öğretmenler oynadığına göre, bu noktada onlara büyük görevler düşmektedir. Öğretmen gayretli, üretici, yenilikçi olamadığı sürece genç beyinlerin yetişmesi yarım kalacaktır. Bu bakımdan öğretmenler öğrenmeyi kalıcı kılmak, üretken-eleştirici beyinler yetiştirmek, zamanı ve eldeki imkanları verimli kullanmak istiyorsa mesleğinde kendini daima taze tutmalıdır. Bunun yollarından biri de çalıştırıcı okulun mevcut imkânlarını, okuldaki görsel ve işitsel araç-gereçleri kullanmanın yollarını aramaktır. Böylece öğretmen kendini yenilemenin yanı sıra modern eğitim anlayışının gereklerini de yerine getirmiş olacaktır.

Kaynakça

1. Akyüz Y. **Türk Eğitim Tarihi**. İstanbul: Kültür Koleji Yayınevi, 1993.
2. Kahraman M. **Türkçe Öğretimi**. Ankara: Anadolu yayıncılık, 2004.
3. Alkan C. **Eğitim Teknolojisi**. Ankara: Aşama Matbaacılık San., 1984.
4. Demirel Ö. **Öğretim İlke ve Yöntemleri Öğretme Sanatı**. Ankara: Pegem Akademi, 2009.
5. Güngördü E. **Öğretimde Görsellik ve Görsel Araçlarda Bulunması Gereken Özellikler**. Milli eğitim dergisi, sayı: 157, 2003.
6. Tarcan A. **Yabancı Dil Öğretim Teknikleri**. İstanbul: Nobel Yayın, 2004.
7. Demirel Ö. **Yabancı Dil Öğretimi**. Ankara: Pegem Akademi, 2010.
8. Saydı T.N. **Yabancı Dil Öğrenmede Başarı Şifreleri: Öğrenme Stratejileri**. İstanbul: Bilişim Yayınları, 2007.
9. Işık A. **Yabancı Dil Nasıl Öğrenilmez?**. Bursa: Elma Yayınevi, 2007: 59.

ÖZET

Günümüzde, sınıf içi yabancı dil öğretiminde yeni ilke ve yöntemlerle başarı elde edildi. İşte bu başarıyı elde etmeyi sağlayan tekniklerinden biri de görsel ve işitsel teknikleri kullanarak yabancı dil öğretmektir.

Özellikle yabancı dil öğreniminde görme ve işitme duyularını kullanabilmek çok önemlidir. Görsel ve işitsel teknikleri kullanmak dil öğretimini ve öğrenimini kolay ve zevkli bir hale getirilebilir. Günümüzde de teknolojinin de büyük bir hızla gelişmesiyle her alanda değişmelerin olduğu gibi yabancı dil öğretiminde de yenilikler kaçınılmaz olmuştur, görsel ve işitsel teknikleri

kullanmak büyük bir ihtiyaç haline gelmiştir. Özellikle bu teknik yabancı dil öğreniminde öğrencilere büyük bir kolaylık sağlayacaktır.

Abstract:

This article is mentioned about the effectiveness of audiovisual aids in teaching foreign languages.

Резюме:

В этой статье рассматривается проблемы об эффективности аудиовизуальных средств в обучении иностранным языкам.

Ph.D. AҚЖАРҚЫН АБУОВА,

Сүлейман Демирел атындағы университет

ТҮРІК ТІЛІН ОҚИТУДЫҢ ТИІМДІ ЖОЛДАРЫ

Қазақстан тәуелсіздігінің алғашқы жылдарында ЖОО-да түрік тілі шет тілі ретінде, шығыстану бөлімінің ішінде арап және парсы тілдері секілді оқытыла бастады. Қазақстан мен Түркия бауырлас елдер арасында жасалған достық пен ынтымақтастық туралы келісімшарт негізінде, Түркістан қаласында Қожа Ахмет Яссауи атындағы Халықаралық Қазақ-Түрік университеті және 1997 жылы “КАТЕУ” Халықаралық қоғамдық қоры Алматы қаласында құрылды. Осы қордың құрамына енген Сүлейман Демирел атындағы университеті мен отызға тарта қазақ-түрік лицейлері, жаңадан ашылған «Нұр Орда» халықаралық мектептерінде және Қазақстанның майдай алды бірқатар университеттерінде де түрік тілі шет тілі ретінде оқытылып келеді. Қазіргі таңда Қазақстанда түрік тілін шет тілі ретінде оқыту жүйесі бірқатар жолға қойылып, ағылшын тілінен кейін екінші деңгейге дейін көтеріліп келеді. Қазір заманымызда ақпараттың ақылға симайтын шамадан тыс, игеруде адамның биологиялық мүмкіншіліктерінен артық мөлшерде дамуда. Сол себепті де тілді үйрету барысында қысқа уақыт ішінде жоғарғы деңгейде игерте алатын және іс жүзінде қолдана алатын әдістерді қолдануды талап етеді. Осы әдісті әйгілі қытай ойшылы Конфуцийдің сөзімен ұштастыруға болады. Мысалы, «Маған айтып берсең – ұмытып қаламын, көрсетсең – есте сақтаймын, өзіме жасатсаң – үйренемін» дегендей тіл үйрету барысында да осы тұжырымды ұстануға болады.

Түрік тілін шет тілі ретінде оқыту барысында үйренушінің түрікше өз ойын еркін жеткізу үшін – оқылым, жазылым, айтылым, тыңдалым және тілдесім әрекеттерін меңгеруі қажет. Тіл үйренушіге сөйлеу әрекеттерін меңгерту барысында интербелсенді әдістерді кеңінен қолдануға болады. Мұның нәтижесінде алдымен үйренушінің жеке өзімен, сосын жұп немесе